

Nieuwe broedplaats van Aalscholver

Henk van der Kooij

Het ornithologisch rijke plassengebied bij Nieuwkoop en Noorden heeft er weer een soort als broedvogel bij. In 1982 is met zekerheid het broeden van de Aalscholver vastgesteld in De Pot. De Pot is het beboste petgatengebied in het oosten van het plassengebied. Het bos is deels aangeplant, deels uit met opzet verwaarloosd rietland ontstaan. *'Thans zijn vrijwel alle legakkers begroeid met bomen, vooral met Zwarte Els, doch ook met Zachte Berk. Op de grotere percelen komen nog vrij uitgestrekte wilgen-, sporkehout-, appelbes- en braamstruwelen voor'* (Den Held 1976). Door de sterke afwisseling van open water en moerasbos heeft De Pot een rijke structuur. Juist deze boeiende en fraaie structuur is er met de rust die in dit deel van het reservaat gehandhaafd wordt de oorzaak van dat in De Pot veel vogelsoorten voorkomen. Als broedgebied is De Pot vooral van belang voor de kolonievogels Blauwe Reiger en Purperreiger. Jaarlijks nestelen deze reigersoorten hier in grote aantallen. Soorten als Kwak en Lepeelaar, die ook vaak in moerasbossen broeden, laten het in De Pot eigenlijk afweten. Beide soorten hebben de laatste decennia wel in De Pot gebroed maar 'slechts' incidenteel. Het ziet er naar uit dat het plassengebied met de omringende weilandpolders voor deze soorten van weinig belang is.

Anders ligt dit voor de Aalscholver. Het tot broeden komen van deze soort werd de laatste jaren min of meer verwacht. De toename van het aantal broedparen in Nederland, de aanwezigheid van veel potentiële nestbomen in De Pot en het feit dat nu geen broedpogingen meer worden verstoord wettigden deze hoop.

Bovendien waren er het gehele broedseizoen foeragerende volwassen vogels in het plassengebied waar te nemen. Deze vogels kwamen vroeger uit de kolonie bij Lekkerkerk (Polak 1938), op ongeveer 30 km afstand. Deze kolonie is echter al lang verdwenen en nu zijn het vogels van de Naardermeerkolonie, die in

het gebied komen vissen. De afstand Nieuwkoop-Naardermeer is ongeveer 25 km.

'De Aalscholver broedt graag in geboomte in de buurt van visrijk water' (Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland 1981). De natuurlijke houtopslag kon zich in De Pot gaan ontwikkelen in de jaren dertig toen men het rietland liet verwilderen (Den Held 1976). Bij het ouder en hoger worden van het bos nam de kans dat de Aalscholver zich zou vestigen toe. Echter *'broedpogingen werden door het toezichthoudend personeel verhinderd'*, zo vermeldt Wijnaendts (1964) in zijn verslag over de periode 1948-1963. Zo werden om-

De Pot.

Naar een dia van H. van der Kooij.

streeks 1960 drie nesten in De Pot verstoord (Den Held 1976).

Het heeft lang geduurd voordat de Aalscholver tot een nieuwe broedpoging kwam. Pas begin mei 1978 hielden twee paar vogels nesten bezet aan de rand van de blauwe reigerkolonie. Later waren deze vogels echter verdwenen (Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland 1981), zodat deze broedpoging waarschijnlijk mislukt is. De volgende keer was gelukkig wel succesvol. Op 15 juni werden vijf rondvliegende vogels, waarvan vier volwassen, gezien boven het Poeltje. Het Poeltje ligt in het westelijk deel van De Pot. Aan de rand van het Groot Reigerbos bij het Poeltje lagen boven in Zwarte Elzen op circa tien meter hoogte twee nesten met respectievelijk vier en drie à vier bijna vliegvlugge jongen. Eén juveniel kon al enkele tientallen meters vliegen en kan ook van een ander nest afkomstig geweest zijn. Meer gegevens zijn niet verzameld. De honderden blauwe reiger nesten in het Groot Reigerbos en omgeving maakten dit onmogelijk. In ieder geval hebben er in 1982 minimaal twee paar Aalscholvers jongen grootgebracht in De Pot.

In 1983 heeft de Aalscholver weer gebroed. Na de reigertelling werden nog drie broedgevallen geconstateerd (Alta 1984).

In 1984 hebben minstens zeven paar jongen grootgebracht in De Pot; op 14 juni werden zeven nesten met bijna vliegvlugge jongen in het Groot Reigerbos aangetroffen (Alta 1984). Kortom er is momenteel in De Pot een kleine, nog groeiende, aalscholverkolonie. 'Dat in Nieuwkoop ooit een grote aalscholverskolonie zal ontstaan is echter minder waarschijnlijk. De binnen bereik liggende voedselgebieden zijn daarvoor te gering van omvang' (Den Held 1976) en op vele Zuidhollandse plassen vindt zo veel recreatie plaats dat de Aalscholver in deze geschikte gebieden nauwelijks voedsel kan zoeken. Vanuit de soort bezien is deze nieuwe vestiging dan ook niet zo belangrijk voor het plassengebied en met name voor De Pot daarentegen wel. In de eerste plaats beïnvloeden Aalscholvers de nestbomen door hun scherpe uitwerpselen zo dat ze na een aantal jaren afsterven. De Zwarte Els, de overheersende boomsoort in De Pot, is zelfs vrij gevoelig voor de bijtende excrementen. Coomans de Ruiter (1966) vermeldt dat de meeste Elzen na circa zes jaar als nestboom worden verlaten. Nieuwe nestbomen zijn dan nodig. Deze ontwikkeling zal, als ze plaatsvindt met een kleine kolonie, de structuur in De Pot echter alleen maar verrijken doordat ze op natuurlijke wijze ingrijpt in de vegetatiesuccessie.

In de tweede plaats verstoren Aalscholvers vaak blauwe reigerkolonies (Blok & Dybbro 1980). In De Pot hebben de Aalscholvers zeer waarschijnlijk dankbaar gebruik gemaakt van reiger nesten. Gelukkig is er volop broedgelegenheid voor de Blauwe Reiger, zowel in De Pot als elders in het plassengebied. Uit het oogpunt van natuurbehoud en -beheer is het dan ook een verheugende zaak dat de Aalscholver zich in De Pot gevestigd heeft: het is een soort die als broedvogel in deze levensgemeenschap gewoon thuishoort!

Uit het oogpunt van natuurbehoud en -beheer is het dan ook een verheugende zaak dat de Aalscholver zich in De Pot gevestigd heeft: het is een soort die als broedvogel in deze levensgemeenschap gewoon thuishoort!

Uit het oogpunt van natuurbehoud en -beheer is het dan ook een verheugende zaak dat de Aalscholver zich in De Pot gevestigd heeft: het is een soort die als broedvogel in deze levensgemeenschap gewoon thuishoort!

■ Ir. H. van der Kooij, Nassaulaan 9, 4041 CE Kesteren, 08886-2234.

LITTERATUUR:

Alta, F. (1984): Inventarisatie reigerkolonies Nieuwkoopse Plassen 1984. Archief Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland.

Blok, A. & T. Dybbro (1980): De Blauwe Reiger. Kosmos Vogelmonografieën. Amsterdam.

Coomans de Ruiter L. (1966): De Aalscholver *Phalacrocorax carbo sinensis* (Shaw en Nodder) als broedvogel in Nederland in vergelijking met andere Westeuropese landen. Limosa 39: 187-212.

Held, J.J. den & A.J. den Held (red.) (1975): Het Nieuwkoopse Plassengebied. Zutphen.

Polak, dr. B. (1938): De bedreigde plassen van Nieuwkoop en Noorden. De Levende Natuur 42: 282-286.

Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland (1981): Randstad en Broedvogels. Tilburg.

Wijnaendts, C.J.A. (1964): Overzicht van de avifauna, voorkomende in het terrein, eigendom van O.P.N. Blom, te Noorden. 's-Gravenhage.

Verloop nachttrek boven Twente, oktober 1984

Dit door Rob Lensink samengestelde verslag loopt vooruit op een vergelijking van de nachtelijke veldwaarnemingen voor leden van de Landelijke Werkgroep Vogeltrek telling met vogeltrekregistraties door de radar. Dit voorlopig rapportje geeft een snelle verantwoording voor de deelnemers van het kamp bij vliegbasis Twenthe. Het zowel overdag als 's nachts permanent bezetten van een

meermans-telpost is geen kleinigheid en voor zover wij weten tamelijk uniek. Een meer gedetailleerde verslaglegging zal voorlopig nog op zich moeten laten wachten omdat de radargegevens nog een aantal ingewikkelde bewerkingen in de computer moeten ondergaan.

Rob Lensink: Het verloop van de trek over de nacht in Twenthe, 14 - 21 oktober 1984. Gestencild, 2 figuren, 3 tabellen, 2 formules in bijlage (1984). Project Parallelle Vogeltrek Registratie door Veldwaarnemers en Radar, rapport nummer 2. Uitg. Landelijke Werkgroep Vogeltrek tellingen.